

Lausunto

17.4.2024

MV/00732/2024

1 (4)

Helsingin seurakuntayhtymä
Kolmas linja 22
00530 Helsinki

Viite

Asia HELSINKI, Paavalinkirkon kirkkosalin penkkimuutokset

Helsingin seurakuntayhtymän kiinteistöosasto on pyytänyt Museovirastolta lausunnon Paavalinkirkon kirkkosalin etu- ja takaosaan ehdotetuista penkkirivien muutoksista. Lausuntoaineisto käsittää suunnitelman luonnospiirustukset (Saatsi arkkitehdit Oy, 27.3.2024), valokuvia nykytilanteesta, Seurakuntaneuvoston ptk 4.3.2024 §30, sekä Muistio Paavalin seurakunnan edustajien kanssa Paavalinkirkossa 27.3.2024 pidetystä katselmuksesta.

Seurakuntayhtymä on teettänyt Paavalinkirkon (kirkon ja seurakuntakeskuksen) rakennushistoriallisen selvityksen (arkbyroo), joka on valmistunut tammikuussa 2024.

Paavalinkirkko on suojeltu Kirkkohallituksen 8.6.2004 tekemällä päätöksellä. Kohde on suojeltu myös asemakaavassa (nro 9441) vuodelta 1988.

Paavalin seurakunnan Hermannin seurakuntatalossa toimiva diakoniatyö (Varustamo) tulee siirtymään Paavalinkirkon kiinteistöön vuoden 2025 lopulla. Seurakuntatilojen lisäksi seurakunnassa on arvioitu, että myös kirkkosalissa tulisi mahdollistaa toimintaa nykyistä enemmän.

Arkkitehti Bertel Liljequistin suunnittelema Paavalinkirkko on valmistunut ja vihitty käyttöön vuonna 1931. Kirkko ja siihen kiinteästi liittyvät seurakuntatilat muodostavat piha-alueita kolmelta sivulta rajaavan kehän. Koko rakennuksen julkisivut ovat puhtaaksi muurattua tiiltä, sisätilojen asu on rakennusajankohdan klassismille tyypillisesti väriykseltään hillittyä. Kirkkosali on rakennustaiteellisesti hieno, ja kokonaisuus käsittää myös alkuperäiset valaisimet.

Paavalinkirkko on viimeksi peruskorjattu 2003. Silloin kirkkosalin edestä poistettiin penkkirivejä, tilan avartamiseksi ensisijaisesti kuoroja ja orkestereita sekä uusia, vuonna 2005 valmistuneita kuoriurkuja varten. Kirkosta oli poistettu penkkirivejä myös jo aiemmin. Ensimmäisiä kuorourkuja varten oli 1980-luvun lopulla jo poistettu edestä kaksi penkkiriviä (käytävän molemmilta puolilta). Taaimaiset neljä penkkiriviä (käytävän molemmilta puolilta) on poistettu jo vuonna 1976, jolloin kirkkosalin takaosasta rajattiin tilat morsius- ja WC-tiloiksi.

Alun perin penkkirivejä on ollut pohjapiirustuksista päätellen 33, nykyisin niitä on käytävän vasemmalla puolella enää 22, oikealla puolella 24 (käytävän vasemmalla

puolella kaksi penkkiä vähemmän seurakuntatiloihin johtavan kulkuyhteyden vuoksi). Lisäksi on joitakin penkkirivejä lyhennetty kulkuyhteyksien parantamiseksi.

Nyt arvioitavassa suunnitelmassa on seurakuntaneuvoston päätöksen mukaisesti esitetty kolmen nykytilanteessa takimmaisena penkkirivin poistamista, ja niiltä vapautuvaan tilaan suunniteltaisiin kirkon erilaisia käyttäjä palveleva irtokalustus. Kaksi takaa poistettavista penkkiriveistä siirrettäisiin jonkin verran lyhennettyinä kirkkosalin etuosasta aiemmin poistettujen penkkirivien tilalle. Yksi penkkirivi varastoitaisiin siten, että palauttaminen kirkkosaliin on tarvittaessa mahdollista.

Takaosasta poistettavien penkkirivien keskikäytävän puoleisen pään tilalle esitetyt seinäkkeet rajaavat keskiakselia tilana. Siirrettäviksi suunniteltuina ne ovat tilapäisesti sijoitettavissa sivuun.

Museoviraston kanta

Kirkkosalin kannalta erityisen tärkeä ominaispiirre on alun perin ollut penkinpäätyjen reunustama yhtenäinen, pitkä keskikäytävä. Etu- ja takaosasta vähitellen etenevästä penkkirivien vähenemisestä seuraa, että kirkkosalia hallitseva keskiakseli on vaarassa muuttua pituussuuntaisesta poikkisuuntaiseksi.

Kun takaosasta poistettavia penkkejä siirretään etuosasta aiemmin poistettujen tilalle, penkkirivien määrä vähenee vain yhdellä. Kirkossa on hyvin avara urkulehteri, jossa kuorot nykyisin voivat esiintyä. Kuorin edessä olevan tilan nykyisen laajuutta on mahdollista rajata suunnitelman mukaisesti ilman, että siellä nykyisin olevat toiminnot vaarantuvat.

Olennaista on, että eteen siirrettävät penkkirivit noudattavat alkuperäiseen tapaan keskikäytävän suoraa linjaa. Penkkirivien lyhentäminen toisesta päästä, tapauskohtaisesti, tekee sivukäytävän reunan säännöttömäksi. Alkuperäisen selkeyden vaalimiseksi penkkirivien yhdenmukaisuuden tulee olla edelleen yksi tavoitteista.

Kirkon avartuvaan takaosaan suunniteltavan kalustuksen tulee olla kirkon rakennustaiteellisia ominaispiirteitä kunnioittava, korkeatasoisesti suunniteltu ja toteutettu. Kirkkosaliin aiemmin hankitut irtotuolit (Nikari, harmaa) vastaavat edelleen näitä vaatimuksia, ja niidenkin hyödyntäminen takaosan kalustuksessa on mahdollista. Tarvittava uusi irtokalustus tulee olla pinottavissa mahdollisimman pieneen tilaan, ja varastointi on järjestettävä kirkkosalin ulkopuolelle, kuten suunnitelmassa on esitettykin.

Kirkonpenkkien irrottamisesta ja siirtämisestä kirkon etuosaan ei aiheudu kirkkosalin lattiaan pieniä kiinnitysreikien paikkauksia merkittävämpää korjaustarvetta. Mahdolliset maalipintojen korjaustarpeet tehdään vain tarvittavissa kohdin, siten, että korjatut kohdat eivät jää näkyviin. Vaille käyttöä jäävien penkkien säilyminen mahdollista myöhempää palauttamista varten on turvattava asianmukaisella varastoinnilla.

Kaikki muutokset yhdessä voivat vaikuttaa kirkkosalin akustiikkaan, ja suunnittelussa käytettäneen myös akustiikan erikoissuunnittelijaa. Takaosan avartuvassa tilassa on akustiikan kannalta eduksi sijoittaa lattialle irtomatot, samanlaiset käytävän molemmin puolin, ja ne tulisi sisällyttää osaksi arkkitehdin laatimaa kalustussuunnitelmaa.

Valmiit suunnitelmat tulee toimittaa Museoviraston hyväksyttäväksi.

Esitetyt muutokset kirkkosalin etu- ja takaosassa muodostavat kirkkolain tarkoittaman olennaisen muutoksen, jolle tarvitaan Kirkkohallituksen lupa.

Yli-intendentti

Johanna Björkman

Erikoisasiantuntija

Maarit Mannila

Jakelu Helsingin seurakuntayhtymä

Tiedoksi Helsingin seurakuntayhtymä, arkkitehti Eeva Kyläkoski
Kirkkohallitus, yliarkkitehti Edla Mäkelä

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av document
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case

MV/00732/2024

HELSINKI, Paavalinkirkon kirkkosalin penkkimuutokset

Asiakirja / Dokument / Document

MV/00732/2024-2

HELSINKI, Paavalinkirkon kirkkosalin penkkimuutokset